

En het geheel voor oogen houdend, schildert hij alles daaraan ondergeschikt. Zijn door het sterke licht, achter de figuren, de détails der gezichten weggevaagd, zijn de omtrekken der voorwerpen vervloeid in atmosfeer, of zouden te veel kleinigheden schaden om de verlangde grootschheid aan het

Onder de wilgen, naar eene schilderij.

geheel te kunnen geven — dan laat Willem Maris die détails, die lijnen weg, volkomen bewust wat hij wil uitdrukken en allerm minst omdat hij niet kan teekenen, tenzij er maar eene manier van teekenen bestaat nl. die van harde omtrekken.

Willem Maris begrijpt zoo tot in volkomenheid hoe de lucht, de atmosfeer het geheele landschap beheerschen, hoe kleur en vorm van elk voorwerp slechts door een daaraan grenzend voorwerp bepaald kan worden; hoe een figuur in een landschap bestaat uit een reeks van tonen weer begrensd door andere tonen, en dat men die atmosfeer nooit tastbaar zou kunnen maken door lijnen of harde omtrekken, maar alleen door vlakken kleur.

In Italië waar de lucht strak blauw is, en waartegen de figuren als silhouetten uitkomen, daar is vorm en omtrek van zelf hoofdzaak. Maar hier waar de vochtige dampen zelfs op de warmste dagen aan den horizon blijven hangen en waar de vormen zich altijd oplossen in atmosfeer, daar kan men niet dezelfde maatstaf van waarheid aanleggen als aan een zuidelijk landschap.

Er wordt zoo veel gepraat over de natuur, die elk geheel meent van buiten te kennen, over waarheid alsof die niet betrekkelijk was.

Als men kon veronderstellen dat iedereen alles precies hetzelfde zag, en dat de persoon en de geest er geheel buiten konden blijven, dan nog zou de strengste kritikus niet durven beweren dat zelfs de meest geduldige schilder in staat zouden zijn een boom, blaadje voor blaadje na te maken,